

Rekenkamer Venlo

Jaarverslag 2021

Jaarverslag rekenkamer 2021

SECRETARIAAT REKENKAMER VENLO

Secretaris

Paul Bosch p.bosch@venlo.nl

Adres

Postbus 3434

5902 RK Venlo

Telefoonnummer 077-3599642

Website

<https://gemeenteraad.venlo.nl/#rekenkamer>

SAMENSTELLING REKENKAMER VENLO

Klaartje Peters (voorzitter)

Jan-Willem van Giessen (extern lid)

Johan de Kruijf (extern lid)

Leon van den Beucken (raadslid en lid tot 16 maart 2022)

Jos Hoezen (raadslid en lid tot 16 maart 2022)

Jan Valize (raadslid en lid tot 16 maart 2022)

Inhoudsopgave

1. Rekenkamer Venlo	4
1.1 Wat doet de rekenkamer	4
1.2 Wie is de rekenkamer	4
1.3 Verordening	5
1.4 Verder nog	5
2. Onderzoeken	6
2.1 Inleiding	6
2.2 Onderzoeksrapporten in 2021	6
2.3 Onderzoeken opgestart in 2021	10
2.4 Vooruitblik 2022	10
3. Middelen	11
3.1 Bedrijfsvoering	11
3.2 Financiële verantwoording 2021	11

1. Rekenkamer Venlo

De Rekenkamer Venlo is een onafhankelijke commissie van de gemeente Venlo die onderzoek doet naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het gemeentebestuur. Als rekenkamer maken we inzichtelijk hoe publiek geld wordt besteed en onderzoeken we of de doelstellingen van de gemeente ook daadwerkelijk worden bereikt.

Via objectief onderzoek dragen we ons steentje bij aan:

- Een doelmatige (efficiënte) besteding van publiek geld en een doeltreffend (effectief) beleid.
- De kwaliteit van het lokale openbaar bestuur.
- Een goed functionerende lokale democratie.
- Een transparant gemeentelijk functioneren en publieke verantwoording daarover.

Deze objectiviteit vereist een hoge mate van onafhankelijkheid, die verankerd is in de formele positie en de bevoegdheden van de rekenkamer.

1.1. Wat doet de rekenkamer

- De rekenkamer doet op eigen initiatief onderzoek, maar kan ook onderzoeksvragen van de gemeenteraad honoreren.
- Het onderzoek is gericht op het ondersteunen van de raad in zijn rol als controleur en als kadersteller. We richten ons daarbij op de evaluatie van het gevoerde beleid, maar we voeren ook toekomstgericht onderzoek uit.
- Onderzoeksresultaten worden vertaald in concrete conclusies en aanbevelingen.

1.2 Wie is de rekenkamer

De Rekenkamer Venlo bestaat uit drie externe leden (waaronder de voorzitter) en drie vaste raadsleden. De rekenkamer wordt ambtelijk ondersteund door de secretaris. We spreken steeds voor het gemak over de *rekenkamer*, maar het is feitelijk een rekenkamercommissie, of zoals ook weleens genoemd een “gemengde rekenkamer”.

De rekenkamer bestond in 2021 uit:

- Karin van den Berg (voorzitter tot 01-04-2021)
- Emiel Broere (plaatsvervangend voorzitter)
- Klaartje Peters (extern lid en voorzitter per 01-04-2021)
- Johan de Kruijf (extern lid per 01-04-2021)
- Jan-Willem van Giessen (extern lid per 01-04-2021)
- Leon van den Beucken (raadslid)
- Jos Hoezen (raadslid)
- Jan Valize (raadslid)
- Yvon van Geel (secretaris rekenkamer).

1.3 Verordening

In maart 2018 heeft de raad de verordening op de rekenkamer, het reglement van orde en het onderzoeksprotocol vastgelegd. De stukken zijn te vinden op de site van de rekenkamer.

1.4 Verder nog

We vergaderen één keer per maand (op donderdag). De vergaderingen van de rekenkamer zijn besloten. Van de vergaderingen maken we een beknopt zakelijk verslag in de vorm van besluiten en afspraken. Verder voeren de voorzitter en secretaris op ad-hoc basis overleg met de griffier, de auditcommissie en de raad, leden van het college van B&W, de directie, het management, de concerncontroller en partijen buiten Venlo zoals rekenkamer(commis-sie)s in de regio.

Meer informatie

Wilt u meer weten over de rekenkamer? Kijk dan op de site: <https://gemeente-raad.venlo.nl/#rekenkamer> of twitteraccount (@RekenkamerVenlo).

2. Onderzoeken

2.1 Inleiding

De rekenkamer heeft een onafhankelijke positie binnen de gemeente. Om geen onderdeel te worden van politieke afwegingen bepaalt de rekenkamer zelf welke onderwerpen worden onderzocht en hoe het onderzoek wordt ingericht en uitgevoerd. Omdat we onze onderzoeken doen ten behoeve van de raad, willen we weten welke onderwerpen raadsleden belangrijk vinden. Daarom maken we in principe jaarlijks een rondje langs de fracties om ideeën op te halen voor nieuwe, actuele onderzoeksonderwerpen die spelen in de stad. In het najaar van 2022 zal de rekenkamer weer een rondje langs de fracties maken om suggesties voor nieuwe onderzoeksonderwerpen op te halen.

Verder staat het de raad, college, organisatie en inwoners vrij om ons een verzoek te doen om een rekenkameronderzoek uit te voeren. Een onderzoek kost geld en tijd. Het moet ook functioneel en doeltreffend zijn. Daarom moet een onderzoeksonderwerp voldoen aan een aantal criteria.

Deze criteria zijn:

- Maatschappelijk belang
- Financieel belang
- Enige mate van twijfel over het functioneren van de uitvoering
- Enige mate van risico voor doeltreffendheid en/of doelmatigheid
- Leereffect voor de toekomst
- Geschikt voor rekenkameronderzoek.

Daarnaast houdt de rekenkamer rekening met de volgende aspecten:

- Spreiding over beleidsterreinen
- Bruikbaarheid voor de raad
- Juiste timing.

2.2 Onderzoeksrapporten in 2021

In 2021 heeft de rekenkamer de volgende onderzoeken uitgevoerd:

Woonbeleid (maart 2021)

Woonbeleid stond al een tijdje hoog op de onderzoeksagenda van de rekenkamer. Toen de rekenkamer het onderzoek in de zomer van 2020 ging voorbereiden, bleek dat er haast mee was gemoeid: in de eerste helft van 2021 zou de raad zich gaan buigen over de opstelling van de nieuwe lokale Woonvisie, voor de periode 2021 en verder. Als we de raad van dienst wilden zijn, moesten we snel handelen. In maart 2021 hebben we een rapport aan de raad kunnen aanbieden, met concrete lessen uit de lopende cyclus van Woonvisie-Uitvoerings-programma-prestatieafspraken.

Het onderzoek heeft geleid tot twaalf concrete aanbevelingen:

1. Verbreed de woonvisie: schets in de nieuwe woonvisie het ontwikkelperspectief voor de gehele stad en bezie hierbij alle woningmarktsegmenten in samenhang. Gebruik de

totstandkoming van de nieuwe Woonvisie om ook andere betrokken partijen in de stad aan te spreken en te betrekken bij het realiseren van de brede woonvisie.

2. Formuleer duidelijke doelstellingen en keuzes in de Woonvisie: probeer bij elk onderwerp in de Woonvisie steeds de volgende vragen te beantwoorden: We zien? (ontwikkelingen) – We vinden? (opgaven)– We ambiëren (doelstellingen) – We gaan hiervoor doen? (acties).
3. Heroverweeg de relatie tussen de Woonvisie en het Uitvoeringsprogramma en geef de raad hierin zijn rol: wanneer de Woonvisie zelf concreter wordt gemaakt in lijn met voorgaande aanbeveling, is een losstaand uitvoeringsprogramma niet meer nodig als basis voor prestatieafspraken.
4. Koppel de doelstellingen systematisch aan de stadsdelen en dorpen.
5. Overweeg om van woonbeleid een integraal gemeentelijk thema te maken.
6. Neem de inhoud mee naar de regio: maak als gemeente Venlo goed gebruik van de mogelijkheden om het beleid van de regiogemeenten en de regionale woonvisie te beïnvloeden. Steek als college regionale gesprekken steeds strategisch in, en beantwoord vooraf de vraag: wat heeft Venlo van de regio nodig?
7. Zoek als ‘lokale driehoek’ (college, woningcorporaties en HBV) in de prestatieafspraken meer de scherpste en ‘onderhandeling’ op.
8. Overweeg samen met woningcorporaties en HBV te kiezen voor meerjarige prestatieafspraken in plaats van de korte jaarlijkse cyclus.
9. Overleg met de HBV hoe zij in hun (wettelijke rol) beter kan worden gefaciliteerd.
10. Stel een openbare monitor van het woonbeleid op: zo kan eenvoudiger een goed verantwoordingsdebat worden gevoerd over het woonbeleid.
11. Informeer de gemeenteraad over de (al dan niet) geboekte resultaten van de prestatieafspraken, tegelijk met het toezenden van de nieuwe overeenkomst.
12. Richt een online dossier in over woonbeleid, naar voorbeeld van het sociaal domein.

In april 2021 heeft de rekenkamer het rapport aan de raad gepresenteerd in een themabijeenkomst. Diezelfde maand heeft besluitvorming plaatsgevonden en zijn de aanbevelingen door de raad overgenomen. Het college rapporteert jaarlijks (juni) in de jaarstukken over de uitvoering van de aanbevelingen van rekenkameronderzoeken. In de daaropvolgende maanden heeft in de raad de voorbereiding van de besluitvorming over de nieuwe woonvisie plaatsgevonden, met raadspresentaties van een woonwensenonderzoek en woonzorganalyse. In september 2021 heeft de raad de nieuwe woonvisie vastgesteld.

Meldingen openbare ruimte (april 2021)

Samen met 55 andere rekenkamers in Nederland heeft de Rekenkamer Venlo in 2020 meegedaan aan het landelijke onderzoek naar de Meldingen openbare ruimte (MOR). In april 2021 heeft de rekenkamer een uitgebreide rekenkamerbrief hierover aan de raad aangeboden. Voor inwoners is de kwaliteit van de openbare ruimte namelijk een belangrijk thema. Zij

verwachten dat de gemeente verantwoordelijkheid neemt voor deze kerntaak. De aanwezigheid van zwerfafval of verontreiniging, kapot straatmeubilair, onvoldoende verlichting, ontbrekende of kapotte bewegwijzering, problemen met de kwaliteit van stoepen en straten etc. is voor inwoners storend. Zij kunnen daarvan melding doen bij de gemeente. Het is van belang dat die melding gemakkelijk kan worden gedaan, en dat de gemeente vervolgens adequaat op de melding reageert en de gesignaleerde gebreken en tekortkomingen snel herstelt. Een adequate reactie is van invloed op het beeld dat burgers van de overheid hebben, en daarmee van belang voor de (goede) relatie tussen gemeente en inwoners. Ook voor raadsleden is het onderwerp van belang, zij worden er regelmatig door burgers over aangesproken. Daarom heeft de rekenkamer er onderzoek naar gedaan.

Uit het onderzoek blijkt dat Venlo de basis van de MOR op orde heeft. Alle meldingen worden geregistreerd, de afhandeling wordt gemonitord en melders worden daarover geïnformeerd. Er is afgelopen jaren vooruitgang geboekt in de afhandelingsduur.

De vergelijking met andere gemeenten laat zien dat er echter aanzienlijke verbetering mogelijk is. Dat wordt goed zichtbaar als speciaal naar de acht andere 100.000+-gemeenten in het onderzoek wordt gekeken. Zo kan het Melders makkelijker worden gemaakt met een goed werkende app, die ook communicatie tussen gemeente en melder mogelijk maakt. Verder zou het goed zijn als de klanttevredenheid zou worden gemeten, want daar heeft de gemeente nu geen zicht op. Daar komt bij dat de gemeente Venlo nauwelijks gebruik maakt van de geregistreerde meldingen voor analyses. Die analyses zouden nuttige informatie kunnen leveren ten behoeve van de beleidsvorming c.q. de kaderstelling op het gebied van de openbare ruimte door de raad. Dat is een belangrijke gemiste kans.

De rekenkamerbrief van april 2021 kwam op een moment dat de gemeente een verbeterproces ten aanzien van de MOR had ingezet. Onderdeel daarvan was het voornemen om een nieuw en speciaal voor de MOR bedoeld registratiesysteem in te gaan zetten. De rekenkamer heeft de raad daarom aanbevolen om zich over de voortgang van het ingezette verbeterproces te laten informeren door het college.

Belastingsamenwerking BsGW (juli 2021)

Op initiatief van de Rekenkamer Venlo is medio 2020 een regionaal rekenkameronderzoek gestart naar de Limburgse belastingsamenwerking BsGW. Aan dit onderzoek hebben 11 Limburgse rekenkamer(commissie)s meegedaan. Het rapport is in juli 2021 opgeleverd aan de gemeenteraad van Venlo en de gemeenteraden van de andere 10 gemeenten.

In het onderzoek hebben de rekenkamers gekeken naar de ontwikkeling van de kosten en de kwaliteit van de belastingsamenwerking sinds de oprichting van BsGW in 2011. Uit het onderzoek blijkt dat er substantiële kostenverlagingen zijn gerealiseerd door de belastingsamenwerking. BsGW grip heeft op de kosten, uitgezonderd de proceskosten. De kosten van dienstverlening zijn tot 2017 gedaald door de financiële taakstelling en efficiencywinst door nieuwe toetreders. Daarna stijgen de kosten, voornamelijk als gevolg van de proceskosten. Zowel BsGW als gemeenten maken zich grote zorgen over de oplopende proceskosten. De aard en omvang hiervan vraagt om een voortvarende gezamenlijke strategische aanpak (BsGW en gemeenten) om deze kosten terug te dringen.

Voor wat betreft de kwaliteit van de dienstverlening door BsGW moet worden vastgesteld dat de ontwikkeling daarvan niet goed valt vast te stellen omdat een kwalitatieve nulmeting en goede en samenhangende indicatoren ontbreken. Dat is een teleurstellende conclusie.

In het onderzoek is ook gekeken naar de relatie tussen de gemeenten en het samenwerkingsverband BsGW. De opzet van de sturingsrelatie is formeel in orde, maar in de praktijk hebben gemeenten weinig invloed, terwijl daarvoor wel mogelijkheden zijn. Aanbevolen wordt om de informatievoorziening naar gemeenten over de kwaliteit en kosten van de dienstverlening te verbeteren door te kiezen voor duidelijke indicatoren en een overzichtelijk dashboard. Daarnaast wordt BsGW aangespoord om beter en actiever te communiceren met gemeenteraden. Om de kwaliteit van dienstverlening te verbeteren en mogelijk kosten te besparen wordt voorgesteld om met elkaar de mogelijkheden van harmonisatie van taken op te pakken.

Het rekenkamerrapport sluit af met de aanbeveling om het samenspel tussen Dagelijks Bestuur (DB) en Algemeen Bestuur (AB) van BsGW te verbeteren om het AB meer in positie te zetten als hoogste bestuursorgaan van BsGW.

In september 2021 heeft de rekenkamer het rapport aan de raad gepresenteerd in een themabijeenkomst. Diezelfde maand heeft besluitvorming plaatsgevonden en zijn de conclusies en aanbevelingen door de raad overgenomen. Ook in de andere gemeenteraden zijn de aanbevelingen grotendeels overgenomen. Het college rapporteert jaarlijks (juni) in de jaarstukken over de uitvoering van de aanbevelingen van rekenkameronderzoeken.

Tot slot is het goed om te vermelden dat de samenwerking met de 10 andere rekenkamer(commissie)s in dit onderzoek buitengewoon goed verlopen is. De Rekenkamer Venlo heeft daar ook veel extra tijd en energie in gestoken: niet alleen lag het initiatief tot het doen van een gezamenlijk onderzoek in Venlo, maar rekenkamerlid Emiel Broere heeft als voorzitter van de stuurgroep ook hard gewerkt aan de aansturing van het onderzoeksbureau en de bewaking van de voortgang van het proces, dat begrijpelijkerwijs complex is met 11 rekenkamer(commissie)s. Daarnaast was Venlo ook vertegenwoordigd in de brede klankbordgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van alle 11 rekenkamer(commissie)s. De samenwerking is door de betrokken rekenkamer(commissie)s positief geëvalueerd, en de wens is uitgesproken om dit in de toekomst vaker te doen.

Opvolgingsonderzoek schuldhulpverlening (december 2021)

In december 2019 presenteerde de rekenkamer een diepgaand rapport over schuldhulpverlening in Venlo aan de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft de aanbevelingen daarvan vastgesteld. Precies 2 jaar later, in december 2021, heeft de rekenkamer een rapport gepubliceerd over de wijze waarop die aanbevelingen door het college zijn uitgevoerd. Een dergelijk 'opvolgingsonderzoek' is een manier voor de rekenkamer om de raad te ondersteunen in zijn controlerende rol.

De rekenkamer stelde vast dat het resultaat gemengd was. Op allerlei manieren en plekken in de organisatie is hard gewerkt aan uitvoering van de 18 aanbevelingen. Een aantal aanbevelingen was afgerond en met een aantal was de gemeente nog bezig. Maar diverse aanbevelingen waren niet of onvoldoende opgepakt. Dat is teleurstellend, zeker ook omdat aan de raad was toegezegd (in het plan van aanpak van juni 2020 – zie RIB 062) dat veel zaken eind 2020 zouden zijn geregeld.

In december 2021 heeft de rekenkamer het opvolgingsonderzoek aan de raad gepresenteerd in een themabijeenkomst. Diezelfde maand heeft besluitvorming plaatsgevonden en zijn de conclusies en aanbevelingen door de raad overgenomen. De door het college gedane toezeggingen in de besluitvormende raadsvergadering van 22 december zijn samengevat in

een raadsinformatiebrief d.d. 24 januari 2022 (RIB 015). Daarin is vermeld dat in maart 2022 een eerste rapportage aan de raad zal worden voorgelegd. In april zal er een themasessie worden georganiseerd. Verder zal de raad middels de P&C-cyclus periodiek worden geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering.

2.3 Onderzoeken opgestart in 2021

Onderzoek Burgerinitiatieven

De rekenkamer heeft in 2021 een beknopt vooronderzoek naar burgerparticipatie en de sturing van de raad gedaan. Het daaruit voortkomende onderzoek naar Burgerinitiatieven is eind 2021 gestart en zal naar verwachting rond de zomer van 2022 worden afgerond. Doel is onderzoek te doen naar grotere initiatieven van burgers met een permanent of herhaalbaar karakter op het domein van duurzaamheid, zorg en wonen, waarbij het onderzoek zich richt op de maatschappelijke effecten van de initiatieven en op de vraag hoe de gemeente omgaat met deze initiatieven uit de samenleving. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Universiteit Wageningen.

Datagebruik bij beleidsontwikkeling en -evaluatie

De rekenkamer heeft in oktober 2021 een vooronderzoek gedaan naar de mogelijkheden en wenselijkheid van een rekenkameronderzoek naar het gebruik door de gemeente Venlo van data bij beleidsontwikkeling. Aanleiding voor dit onderzoek is dat door een toename van data en informatiebronnen en de complexiteit van maatschappelijke vraagstukken de behoefte aan meer datagedreven beleidsontwikkeling en sturing groeit. Bij de meeste grote gemeenten staat dit thema op de agenda. Tijdens het vooronderzoek bleek dat de gemeente Venlo zeer recent op directieniveau het initiatief heeft genomen om stappen te gaan zetten op het terrein van datagedreven werken zoals dat in Venlo heet. Gemeentebreed wordt gewerkt aan een ambitieus programma om de kwaliteit van de beleidsontwikkeling te verbeteren door slimmer gebruik te gaan maken van data.

Om die reden heeft de rekenkamer het onderzoek uitgesteld. Een rekenkameronderzoek zou beter over bijvoorbeeld een jaar kunnen plaatsvinden. Dan kunnen we kijken of de doelstellingen van het programma zijn gehaald, wat de ervaringen van de raad zijn en of de beleidsvoorstellen beter onderbouwd zijn vergeleken met de situatie van nu. Het onderwerp blijft de komende tijd de aandacht van de rekenkamer houden.

2.4 Vooruitblik 2022

In 2022 zal de rekenkamer rapporteren over het onderzoek naar burgerinitiatieven.

Een tweede onderzoek dat inmiddels is opgestart betreft het onderwerp 'rol van de gemeente bij aanpak winkelleegstand in de binnenstad van Venlo'. Begin 2022 is hiervoor een onderzoeksvraag uitgewerkt en is een onderzoeksbureau geselecteerd. Het onderzoek zal zich richten op de vraag welke instrumenten de gemeente inzet bij de bestrijding van winkelleegstand en wat daarvan de effecten zijn.

In de loop van 2022 zal nog een derde onderzoek worden opgestart.

3. Middelen

3.1 Bedrijfsvoering

Het secretariaat van de rekenkamer is gehuisvest in het gemeentekantoor aan de Hanzeplaats 1 in Venlo. De secretaris is om organisatorische redenen ondergebracht bij de raadsgriffie van de gemeente Venlo.

In het najaar van 2021 heeft de rekenkamer helaas een wervingsprocedure moeten opstarten voor een nieuwe rekenkamersecretaris (voor 16 uur per week). Bij de reorganisatie van de griffie is secretaris Yvon van Geel een fulltime functie als adjunct-griffier aangeboden, wat niet te combineren is met het secretariaat van de rekenkamer. De werving is niet geslaagd, en voor de eerste helft van 2022 is een tijdelijke oplossing gevonden, door de ervaren rekenkamersecretaris Paul Bosch als zzp'er in te huren. In 2022 zal opnieuw moeten worden geworven voor een vaste secretaris.

De rekenkamer beheert een eigen pagina op de website van de gemeente Venlo: <https://gemeenteraad.venlo.nl/#rekenkamer>. Op deze pagina vindt u de onderzoeksrapporten, het jaarplan en het jaarverslag van de rekenkamer.

3.2 Financiële verantwoording 2021

In de begroting 2021 is voor de rekenkamer een (structureel) budget opgenomen van € 94.535.-. Hieronder vindt u een overzicht van het budget en de uitgaven.

Het restbedrag vloeit terug naar de algemene middelen.

	Begroot	Realisatie
Onderzoek	59.407	85.576
Vergoeding externe leden	30.968	38.180
Abonnement NVRR	826	1.147
Algemene kosten	1.853	3.723
Studiekosten	1.481	0
Baten (bijdrage andere rk)		- 44.518
Totaal	92.954	84.108

De onderzoeksuitgaven waren in 2021 hoger dan begroot, omdat de Rekenkamer Venlo de (financiële) administratie voor het gezamenlijke rekenkameronderzoek naar BsGW met 10 andere rekenkamers op zich heeft genomen. De hogere uitgaven zijn gecompenseerd door de bijdragen van de andere rekenkamers (zie baten).

In 2021 was de vergoeding voor externe leden hoger dan begroot, omdat de rekenkamer vanaf april 2021 tijdelijk vier in plaats van drie externe leden heeft gehad. Bij de werving van een nieuw extern lid in maart 2021 zijn twee goede kandidaten gevonden, die beiden zijn toegetreden tot de rekenkamer. De reden daarvoor was dat begin 2022 opnieuw een vacature zou ontstaan door het aflopen van de benoemingstermijn van extern lid Emiel Broere. Op deze manier hoefde eind 2021 niet opnieuw een wervingsprocedure te worden opgestart.